

בחירות לכנסת - חלק ב1 - חלוקה ראשונית של מושבים

אשכול מס' 2 מתוך 3 אשכולות (זהו חלק 1 של אשכול ב')

יחידה: חברה ותרבות

מבנה האשכול

בעיית מטרה 1	בעיית מטרה 2
1.1.1 בעיית מדרגה 1	2.1.1 בעיית מטרה 2
1.2.1 בעיית מדרגה 2	

באשכול בחירות לכנסת- חלק א' למדנו על אחוז ההצבעה ואחוז החסימה לבחירות לכנסת ישראל. באשכולות בחירות לכנסת ב ו-ג נלמד על השיטה בה מחלקים את המושבים בכנסת למפלגות השונות. נתמקד בבחירות לכנסת בשנת 2003 (הכנסת ה-16) ונראה כיצד חולקו המושבים בכנסת זו.

תיאור סיטואציה

מספר הקולות הכשרים של המפלגות שעברו את אחוז החסימה
 סה"כ מספר הקולות הכשרים שניתנו למפלגות אשר עברו את אחוז החסימה בשנת 2003 היה: 3,016,624 .
 בכנסת ישראל ישנם 120 חברי כנסת כלומר ישנם 120 מושבים.

בעיית מטרה 1 - הקדמה

להלן רשימה של כל המפלגות אשר עברו את אחוז החסימה לכנסת ה-16 בשנת 2003 :

מפלגה	קולות כשרים
ליכוד	925,279
עבודה	455,183
שינוי	386,535
ש"ס	258,879
איחוד לאומי – ישראל ביתנו	173,973
מרץ	164,122
יהדות התורה	135,087
מפד"ל	132,370
חד"ש	93,819
עם אחד	86,808
בל"ד	71,299
ישראל בעלייה	67,719
הרשימה הערבית המשותפת	65,551
סך-כל הקולות	3,016,624

- א. כיצד לדעתכם יש לקבוע כמה מושבים (חברי כנסת) יהיו לכל מפלגה בכנסת?
 ב. לפי הצעתכם כמה מושבים צריכים להיות למפלגת הליכוד ולמפלגת העבודה בכנסת ה-16?
 פרטו חישוביכם.

בהתאם לצורך פתרו את הבעיות במדרגה 1

1.1 מדרגה

1.1.1 בעיה

במדינה דמיונית היו 5 מפלגות. 2 מפלגות לא עברו את אחוז החסימה. לפניכם מספר הקולות שקבלה כל מפלגה מבין 3 המפלגות שעברו את אחוז החסימה:

מפלגה	מספר קולות
מפלגה a	1,210,000
מפלגה b	839,840
מפלגה c	400,160
סך-כל קולות	2,450,000

בכנסת באותה מדינה ישנם 60 חברי כנסת כלומר ישנם 60 מושבים.

כיצד הייתם מציעים לחלק את המושבים בכנסת בין 3 המפלגות?

פתרתם את הבעיה במדרגה 1? חזרו לשאלת ההקדמה או, בהתאם לצורך, פתרו את הבעיה במדרגה 2.

1.2 מדרגה

1.2.1 בעיה

במדינה דמיונית היו 5 מפלגות. 2 מפלגות לא עברו את אחוז החסימה. לפניכם מספר הקולות שקבלה כל מפלגה מבין 3 המפלגות שעברו את אחוז החסימה:

מפלגה	מספר קולות
מפלגה a	1,210,000
מפלגה b	839,840
מפלגה c	400,160
סך-כל קולות	2,450,000

בכנסת באותה מדינה ישנם 60 חברי כנסת, כלומר ישנם 60 מושבים.

אפרת הציעה לחלק למפלגה a 30 מושבים ונמקה זאת כך:

$$\frac{1,210,000}{2,450,000} = 0.494 \sim 0.5$$

מפלגה a קבלה בערך חצי מסך-כל הקולות לכן תקבל 30 מושבים. על פי העיקרון של הצעתה של אפרת כמה מושבים תקבל מפלגה b? וכמה מפלגה c? פרטו ונמקו.

פתרתם את הבעיות במדרגה 2? חזרו לבעיית מטרה - הקדמה.

בעיית מטרה 2

קביעת מספר המושבים של כל מפלגה בכנסת

לפי חוקי המדינה:

בשלב ראשון מחלקים את סה"כ מספר הקולות הכשרים שניתנו למפלגות אשר עברו את אחוז החסימה ב-120. **הערך השלם** של התוצאה המתקבלת הוא "מספר הקולות למושב אחד בכנסת".

בשלב שני מחלקים את מספר הקולות הכשרים של כל מפלגה שעברה את אחוז החסימה ב"מספר הקולות למושב". **הערך השלם** של התוצאה הוא מספר המושבים של כל מפלגה בכנסת.

הערה: הערך השלם של מספר הוא החלק השלם שלו, ללא עיגול המספר לפי כללי עיגול. לדוגמא: הערך השלם של המספר 2.76 הוא 2.

התבוננו בטבלה שבהמשך וענו על השאלות הבאות:

- א. מה היה מספר המושבים שקיבלה כל מפלגה שעברה את אחוז החסימה? השלימו את הטור "מושבים חישוב ראשוני" בטבלה שבהמשך.
- ב. האם נותרו מושבים לחלוקה לאחר חלוקת המושבים הראשונית? אם כן - כמה?
- ג. בשלב של קביעת המושבים בכנסת, מדוע לא מעגלים את תוצאת החילוק של מספר הקולות הכשרים של כל מפלגה שעברה את אחוז החסימה ב"מספר הקולות למושב" לפי כללי העיגול במתמטיקה? (לדוגמא אם תוצאת החילוק 15.7 מספר המושבים יהיה 16 ואם תוצאת החילוק 15.3 מספר המושבים יהיה 15).

חלוקה ראשונית של המושבים

מפלגה	קולות כשרים	מושבים (חישוב ראשוני)
ליכוד	925,279	?
עבודה	455,183	?
שינוי	386,535	15
ש"ס	258,879	10
איחוד לאומי – ישראל ביתנו	173,973	?
מרץ	164,122	6
יהדות התורה	135,087	5
מפד"ל	132,370	5
חד"ש	93,819	3
עם אחד	86,808	3
בל"ד	71,299	2
ישראל בעלייה	67,719	2
הרשימה הערבית המשותפת	65,551	?
סך-כל	3,016,624	?

בהתאם לצורך פתרו את הבעיה במדרגה 1.

2.1 מדרגה

קביעת מספר המושבים של כל מפלגה בכנסת במדינה דמיונית

במדינה זו ישנם 60 מושבים בכנסת. לפי חוקי מדינה הזו :
 בשלב ראשון מחלקים את סך-כל הקולות הכשרים שניתנו למפלגות אשר עברו את אחוז החסימה ב-60. הערך השלם של התוצאה המתקבלת הוא "מספר הקולות למושב אחד בכנסת".
 בשלב שני מחלקים את מספר הקולות הכשרים שקבלה כל מפלגה שעברה את אחוז החסימה ב"מספר הקולות למושב".
 הערך השלם של התוצאה הוא מספר המושבים של כל מפלגה בכנסת.
 הערה: הערך השלם של מספר הוא החלק השלם שלו, ללא עיגול המספר לפי כללי עיגול. לדוגמא: הערך השלם של המספר 2.76 הוא 2.

2.1.1 בעיה

ידוע כי סך-כל הקולות הכשרים שניתנו למפלגות שעברו את אחוז החסימה במדינה זו הוא 2,450,000.

השלימו את הטבלה הבאה:

מפלגה	מספר קולות	מספר קולות למושב אחד	תוצאת החילוק	מספר המושבים
מפלגה a	1,210,000		29.63	29
מפלגה b	839,840			
מפלגה c	400,160			
סך-כל	2,450,000			

פתרתם את הבעיה במדרגה? חזרו לבעיית המטרה 2.

מה עוד אפשר לשאול?

העלו שאלות נוספות ונסו למצוא להן תשובות.

מקורות

<https://main.knesset.gov.il/About/Lexicon/Pages/seats.aspx>

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%97%D7%95%D7%A7_%D7%91%D7%93%D7%A8-%D7%A2%D7%95%D7%A4%D7%A8

הכנסת ה-16

<https://main.knesset.gov.il/mk/elections/Pages/ElectionsResults16.aspx>

תמונה

<https://main.knesset.gov.il/About/Pages/default.aspx>